

KINDEROPVANG: OOIIT OVERBODIG, VANDAAG BROODNODIG.

Inleiding

Voor mijn bachelorproject koos ik de maatschappelijke ontwikkeling ‘*verandering in gezinsstructuren*’. Deze keuze vloeit voort uit mijn achtergrond als student pedagogie van het Jonge Kind, mijn werkervaring in de kinderopvang en mijn persoonlijke ervaring met een veranderde gezinsstructuur. Deze drie invalshoeken maken dat dit thema voor mij niet louter theoretisch is, maar ook maatschappelijk en persoonlijk sterk verankerd.

Kinderopvang heeft mij altijd geboeid. Kinderen wekken bij mij een grote fascinatie: hun manier van denken, spelen en handelen is voor volwassenen bijzonder verrijkend. Toch vrees ik dat hier binnen onze samenleving niet altijd voldoende bij wordt stilgestaan. Veel kinderen verblijven al vanaf jonge leeftijd in de kinderopvang. Vanaf de eerste dag in de kinderopvang worden kinderen begeleid in de ontwikkeling van vaardigheden, sociale interacties en andere ontwikkelingsdomeinen, tot aan de instap in de kleuterklas. Daarna start een nieuw traject waarin kinderen van 2,5 tot en met 12 jaar school lopen. Ook in deze periode wordt kinderopvang voorzien, zowel voor- als naschools. Deze vorm van opvang, de buitenschoolse kinderopvang, is voor veel kinderen uitgegroeid tot **een vaste leefomgeving**. Ze spelen er, maken er huiswerk, leren nieuwe vaardigheden en ontwikkelen zich er tot unieke individuen.

Kinderopvang is en blijft een *hot topic*, zeker tijdens verkiezingsperiodes en bij de start van nieuwe regeringen, of wanneer negatieve berichtgeving de media haalt. Maar waarom blijft kinderopvang een terugkerend discussiepunt? Is het niet net de bedoeling dat er structureel aan gewerkt wordt, zodat het geen *hot topic* meer hoeft te zijn? Nieuwe decreten worden uitgeschreven, maar waar blijft de concrete uitvoering, de opvolging en de evaluatie? Waar blijft de noodzakelijke financiële ondersteuning om een kwalitatief beleid uit te bouwen? En waarom krijgen kinderbegeleiders nog steeds te maken met onaantrekkelijke werkuren en onvoldoende scholingskansen?

In dit artikel wordt concreet stilgestaan bij de overkoepelende vraag: **“Hoe wordt kinderopvang in Vlaanderen vandaag maatschappelijk en beleidsmatig gepositioneerd, en welke spanningen ontstaan daarbij?”** Daarbij gaat bijzondere aandacht uit naar drie functies van kinderopvang en de gevolgen daarvan voor kwaliteit, beleid en het werkveld.

Aanleiding

De aanleiding voor dit onderzoek situeert zich in mijn stage-ervaring binnen het Huis van het Kind en de jeugddienst van Evergem. Vanuit deze jeugddienst wordt de buitenschoolse kinderopvang georganiseerd in opdracht van het lokaal bestuur. In het kader van mijn stage werkte ik mee aan een visietekst rond spelen in de buitenschoolse opvang, vertrekkend vanuit kinderrechten en het belang van spel als essentieel onderdeel van het kind-zijn.

Tijdens dit traject ging ik samen met kinderbegeleiders in gesprek over spelen, hun dagelijkse praktijk en de context waarin zij werken. Door het bezoeken van verschillende opvanglocaties werd duidelijk dat niet elke locatie over een eigen infrastructuur beschikt en dat vaak gebruik wordt gemaakt van schoolgebouwen. Deze ruimtes zijn regelmatig beperkt in omvang en sterk gebonden aan schoolse regels, wat een directe invloed heeft op de werking van de opvang en de speelkansen van kinderen.

Hoewel deze ervaringen in eerste instantie kaderden binnen mijn stage, brachten ze bredere vragen naar voren over de **organisatie, waardering en beleidsmatige aansturing van kinderopvang**. De vastgestelde **knelpunten** bleken geen geïsoleerde situaties, maar illustraties van **structurele spanningen** binnen de sector. Deze ervaringen vormden dan ook de aanleiding om in deze bachelorproef verder te onderzoeken hoe kinderopvang in Vlaanderen wordt gepositioneerd en welke gevolgen dit heeft voor kinderen, begeleiders en de samenleving als geheel.

Onderzoeksmethodologie

Dit artikel hanteert een kwalitatieve en beschrijvend-analytische onderzoeksmethode, met als doel inzicht te verwerven in de maatschappelijke positionering van kinderopvang. Alsook de beleidsmatige keuzes hieromtrent en de impact hiervan op het werkveld. Om dit te realiseren werd gebruikgemaakt van een combinatie van literatuurstudie, documentenanalyse, praktijkobservaties tijdens mijn stage en laagdrempelige gesprekken met actoren uit het werkveld en beleid.

Er werd een literatuurstudie gevoerd, waarbij beleidsdocumenten en publicaties van meerdere bronnen uit het pedagogisch landschap werden geraadpleegd. Er werd gekeken naar de grote organisaties, alsook naar academische experts. Daarnaast werd de actualiteit rond kinderopvang systematisch opgevolgd via nieuwsartikels, opiniestukken en beleidscommunicatie. Deze bronnen zorgen voor inzicht in de actuele maatschappelijke debatten, beleidskeuzes en knelpunten binnen de sector. Ze vormden een brede basis voor dit verdere artikel.

Er werd ook ingezet op praktijkgericht onderzoek. Tijdens mijn stage heb ik meerdere opvanglocaties bezocht, waar ik op een laagdrempelige en informele manier in gesprek ging met kinderbegeleiders. Deze gesprekken ontstonden vaak spontaan, bijvoorbeeld naar aanleiding van actuele berichtgeving in de media of beleidsbeslissingen die leefden binnen de sector.

Ook binnen de **buitenschoolse kinderopvang (BKO)** werden gesprekken gevoerd met kinderbegeleiders tijdens vormingen en sessies rond spelen. Hoewel deze sessies in eerste instantie gericht waren op pedagogische verdieping, kwamen tijdens de gesprekken bredere thema's naar voren, zoals werkdruk, infrastructuur, beleid, waardering en kwaliteit van kinderopvang. Deze gesprekken boden waardevolle inzichten in hoe beleidskeuzes en maatschappelijke verwachtingen doorwerken in de dagelijkse praktijk.

Verder nam ik deel aan een **netwerkmoment rond kinderopvang 0–3 jaar**, waar onder meer professor Jochen Devlieghere (UGent), de schepen van Jeugd en Kinderopvang van Evergem en de verantwoordelijke van een kinderopvangorganisatie aanwezig waren. Tijdens dit panelgesprek werden verschillende visies op kinderopvang toegelicht en werd ruimte geboden voor uitwisseling tussen beleid, academische wereld en praktijk. De inzichten die hieruit voortkwamen werden meegenomen als aanvullend kwalitatief materiaal.

Daarnaast volgde ik **meerdere vergaderingen en overlegmomenten** mee die betrekking hadden op kinderopvangbeleid, waaronder overleg over de verdeling van middelen binnen het VIPA-akkoord. Deze observaties boden inzicht in beleidsprocessen, prioriteiten en spanningsvelden tussen infrastructuur, personeel en kwaliteit.

Historisch kader

De kinderopvang ontstond in **Vlaanderen** rond 1845, eerst in Brussel. Het waren initiatieven vanuit filantropische gedachtegangen en bijna altijd privé georganiseerd. Deze voorzieningen kwamen voort uit nood: **nood voor diegenen die echt niet in staat waren de opvoeding van hun kind zelf te verzorgen**. In die tijd gold dit vooral voor de arbeidersklasse. (Kind en Gezin, z.d.) De voorzieningen ontstonden uit de **liefdadigheid** van de burgerij jegens de arbeidersklasse, met als doel de hoge kindersterfte tegen te gaan en moeders te leren hoe zij hun kinderen moesten verzorgen. De nadruk lag vooral op **hygiëne en verzorging**. (Ide, 2019) De omstandigheden in de opvang waren vaak erbarmelijk.

Al na één jaar kinderopvang, in 1846, waren er mensen met **progressieve ideeën** die vonden dat kinderopvang niet louter liefdadigheid moest zijn, maar georganiseerd moest worden door de overheid. Zo zou het imago van kinderopvang verbeteren en zouden meer ouders hun kind(eren) willen brengen. Hierdoor konden ook moeders gaan werken, hun eigen inkomen verdienen en zelfstandig worden. (Ide, 2019) Luik werd een voorbeeld: in 1887 werd de volledige kinderopvang daar al georganiseerd en betaald door het lokale bestuur. (Steyaert, 2009)

Toch zou het nog meer dan honderd jaar duren voordat de invulling van kinderopvang echt veranderde. Door de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog ontstond een sterke economische groei, waardoor er meer vraag was naar werkende mensen, onder wie vrouwen. (Ide, 2019) Eind jaren vijftig zorgde de opkomst van vrouwenbewegingen voor een grote emancipatiegolf. **Vrouwen streefden naar gelijke behandeling, wilden studeren en gingen werken**. (Ide, 2019; Kind en Gezin, z.d.)

Vanaf de jaren tachtig hadden niet alleen arme gezinnen behoefte aan kinderopvang, maar bijna alle gezinnen. De vraag naar opvangplaatsen nam sterk toe. Kinderopvang werd op steeds meer manieren georganiseerd, omdat een gebrek aan opvang een belangrijke drempel bleek om actief op de arbeidsmarkt te blijven. (Steyaert, 2009)

Aan het einde van de twintigste eeuw gebeurden er nog enkele belangrijke verschuivingen. De kinderopvang **evolueerde van louter bewaking en hygiëne naar een meer pedagogisch karakter**. Dit kwam door de oprichting van de organisatie Kind en Gezin, die een meer pedagogische visie op kinderopvang nastreeft. Daarnaast werden de **eerste initiatieven voor buitenschoolse kinderopvang** opgezet. Dit betekende dat schoolgaande kinderen zowel voor als na schooltijd recht hadden op een waardevolle opvang en zinvolle besteding van hun vrije tijd. (Kind en Gezin, z.d.)

Drie functies, één doel

Zoals hierboven beschreven, kreeg de kinderopvang doorheen de tijd een andere invulling. Waar aanvankelijk vooral hygiëne en verzorging centraal stonden, kreeg kinderopvang geleidelijk ook een pedagogische betekenis. In dit onderdeel wordt dieper ingegaan op de verschillende maatschappelijke functies van kinderopvang en wordt toegelicht waarom kinderopvang zoveel meer is dan louter opvang. Deze **driedeling van functies** wordt ook bevestigd door actuele voorbeelden uit de praktijk, zoals in **de Palmboom, een kinderopvang in Gent**. (Develtere, 2023)

De economische functie

Een van de belangrijkste drijfveren in de ontwikkeling van kinderopvang is de economische functie. Kinderopvang biedt ouders de mogelijkheid om te gaan werken en creëert daarnaast ook werkgelegenheid. Daarom is het belangrijk dat er voldoende en betaalbaar aanbod wordt voorzien. Dit draagt bij aan een sterke economie. (Opgroeien, z.d.)

“De economische functie stelt jonge ouders in staat om hun ouderlijke verantwoordelijkheid te combineren met deelname aan arbeidsmarkt/opleiding.” (Devlieghere, 2023)

In het kader van arbeidsmarktactivatie blijkt dat de participatie van moeders beperkter is dan die van vaders. Onderzoek toont aan dat een gebrek aan kinderopvang voor een aanzienlijk deel van de vrouwen tussen 25 en 49 jaar een belemmering vormt om (voltijds) te werken. Dit vertaalt zich onder meer in hogere cijfers van werkloosheid en deeltijdse arbeid. (Devlieghere, 2023)

Tijdens een interactief netwerkmoment in Evergem rond kinderopvang werd gesteld dat negen op de tien moeders hun werk tijdelijk moeten stopzetten om zelf voor hun kinderen te zorgen. Dit legt een aanzienlijke druk op zowel ouders als kinderen. Bovendien draagt het gebrek aan maatschappelijke erkenning van de kinderopvangsector bij aan deze problematiek. (J. Devlieghere, persoonlijke communicatie, 7 oktober 2025)

Door de huidige tekorten aan opvangplaatsen kan de economische functie van kinderopvang niet ten volle worden gerealiseerd. Hierdoor krijgen jonge ouders onvoldoende kansen om financieel bij te dragen aan het gezinsleven.

Dat het gebrek aan opvangplaatsen verstrekkende gevolgen heeft, wordt ook bevestigd door professor Jochen Devlieghere. Wanneer ouders geen opvangplaats vinden, zijn het vaak moeders die hun job of opleiding stopzetten. Het gebrek aan kinderopvang heeft dus verstrekkende gevolgen voor gezinnen én voor de samenleving als geheel. (Heylen, 2025)

De pedagogische functie

Een andere drijfveer is de opkomst van de pedagogiek. Waar vroeger vooral geborgenheid en verzorging centraal stonden, is er nu ook aandacht voor de ontwikkeling van kinderen. Er wordt meer nadruk gelegd op sociale vaardigheden, waardevolle interacties met andere kinderen en respectvol samenleven. (Opgroeien, z.d.)

“De pedagogische functie stelt kinderen in staat om zich op een geborgen manier emotioneel, cognitief, motorisch en sociaal te ontwikkelen. Ze ontdekken en worden er een deeltje van de wereld.” (Devlieghere, 2023)

Uit onderzoek blijkt dat de langetermijneffecten overwegend positief zijn op drie domeinen. Ten eerste is er een positief effect op de **cognitieve ontwikkeling** van kinderen. Het bevorderen van verbaal en wetenschappelijk denken draagt bij aan de ontwikkeling van taal- en rekenvaardigheden. Kinderen behalen betere resultaten in de basisschool, en deze effecten kunnen zelfs tot in de tienerjaren doorwerken. Ten tweede is er een positieve invloed op de **sociaal-emotionele ontwikkeling**. Er wordt geoefend op sociaal gedrag: kinderen leren elkaar helpen en leren hun emoties beter te reguleren. Hierdoor kunnen zij zelfstandiger handelen en verantwoordelijkheid opnemen. Tot slot draagt dit ook bij aan hun **motorische ontwikkeling**. (Devlieghere, 2023)

Kwaliteit situeert zich volgens mensen uit het werkveld vooral **in de relatie tussen begeleider en kind** en in het engagement waarmee onthaalouders hun beroep uitoefenen. De kwaliteit die men tracht te meten, kan volgens de aanwezigen niet worden vastgelegd aan de hand van administratieve documenten of momentopnames door zorginspecties. (persoonlijke communicatie, 7 oktober 2025)

De Universiteit Gent pleitte tijdens de Week van de Kinderopvang 2025 voor meer aandacht en waardering voor de pedagogische rol van kinderbegeleiders, al kan gesteld worden dat deze waardering in de praktijk nog onvoldoende tot uiting komt. (Van Orshaegen, 2025)

De sociale functie

Een laatste motief is het sociale luik. De sociale functie wil bijdragen aan inclusie en de ondersteuning van gezinnen, in het bijzonder van gezinnen in een kwetsbare context. Kinderopvang heeft een positieve invloed op kinderen en vergroot hun kansen op latere leeftijd. Daarnaast vormt kinderopvang een waardevol netwerk voor ouders, doordat het ondersteuning biedt en toegang geeft tot relevante informatie. (Opgroeien, z.d.)

“De sociale functie stelt de samenleving in staat om uitsluiting van kansengroepen tegen te gaan en maatschappelijke participatie van éénieder te bevorderen.” (Devlieghere, 2023)

Kinderopvang heeft aantoonbaar positieve effecten op kinderen die opgroeien in uiteenlopende levensomstandigheden. Op cognitief vlak draagt zij bij aan hun ontwikkeling en kan zij helpen om ongelijkheden te verminderen. Daarnaast fungeert kinderopvang als ontmoetingsplaats, waar gelijkwaardigheid tussen gezinnen en partnerschap centraal staan. De sociale functie van kinderopvang richt zich hierbij op buurtgericht werken, het betrekken van ouders en het waarborgen van toegankelijkheid. (Devlieghere, 2023)

Deze sociale functie is echter niet vanzelfsprekend en wordt zeker en vast niet overal in deze mate gerealiseerd. In **kinderopvang De Palmboom in Gent** wordt er wel sterk ingezet op dit sociale aspect. Ouders worden er aangemoedigd om bij het ophalen van hun kind nog even te blijven, en krijgen bijvoorbeeld een kop koffie aangeboden. Op die manier wordt de drempel tot ontmoeting verlaagd en wordt sociale verbondenheid gestimuleerd. (Develtere, 2023)

Tegelijk staat deze **sociale functie van kinderopvang onder druk**. Gezinnen met een lager inkomen maken slechts half zoveel gebruik van kinderopvang als gezinnen met een hoger inkomen. Hoewel kwetsbare gezinnen vaak wel de wens hebben om gebruik te maken van kinderopvang, blijkt dit in de praktijk niet altijd haalbaar. (Devlieghere, 2023)

Dit wordt ook bevestigd in een artikel over De Palmboom, waarin onderzoekers en praktijkdeskundigen benadrukken dat een **geïntegreerde werking van de drie functies van kinderopvang een duidelijke meerwaarde biedt**. Kinderopvang is **meer dan louter opvang**, het vormt een **essentiële bouwsteen voor sociale inclusie en voor de ontwikkelingskansen van kinderen**, in het bijzonder in kwetsbare contexten. (Develtere, 2023)

Meer dan een parkeerplaats

Het is duidelijk gebleken dat kinderopvang veel meer is dan een plaats waar ouders hun kinderen eenvoudigweg achterlaten. Door haar functies duidelijk uit te dragen, wordt aangetoond hoe belangrijk kinderopvang is voor de maatschappij. Heel wat in onze samenleving valt of staat met een goed uitgebouwde kinderopvang. Volgens Van der Mespel (2020) dient de kinderopvang niet louter als een middel om ouders de mogelijkheid te bieden te gaan werken. De pedagogische en sociale functies moeten meer onder de aandacht worden gebracht, aangezien zij ervoor zorgen dat kinderen ontwikkelingskansen krijgen en ondersteuning bieden aan alle soorten gezinnen. Deze positieve aspecten dienen versterkt te worden om te voorkomen dat kinderopvang uitsluitend wordt benaderd vanuit een economische invalshoek.

Toch lijkt deze economische invalshoek voor mij een rode draad te vormen in heel wat artikelen over kinderopvang. Eerder werd al aangehaald dat de sociale functie van kinderopvang onder druk staat, en dit beeld wordt bevestigd in diverse artikelen en opiniestukken. De titels zijn scherp: kinderopvang wordt regelmatig weggezet als **een parkeerplaats of babysit voor de arbeidsmarkt**. Het is schrijnend om dit te moeten lezen. Maar wat met de maatschappelijke rol van kinderopvang? Waar is de waardering gebleven, zes jaar na de coronacrisis?

De **Vlaamse Regering kiest resoluut voor de economische functie** van kinderopvang, zodat alle ouders kunnen werken. Iedereen aan het werk, wat extra opvanglocaties bouwen, en het probleem lijkt opgelost... toch? Dit lijkt de denkwijze van de Vlaamse Regering. Het voorzien van nieuwe infrastructuur en meer opvangplaatsen creëren kan inderdaad een eerste stap zijn naar beter beleid rond kinderopvang. Maar kinderopvang is veel meer dan enkel het creëren van plaatsen. Men kan zoveel plaatsen voorzien als men wil, maar als de kindratio niet verbetert en de toegankelijkheid afneemt door stijgende kosten, werkt dit het beleid tegen. Ook in het personeel moet stevig geïnvesteerd worden. (Benali, 2022) Pas wanneer naar alle puzzelstukken van kinderopvang wordt gekeken, van het kleinste detail tot de globale uitwerking, kan er echt kwalitatief iets veranderen.

Kinderopvang: een hot topic tot de stembus sluit

2024 was opnieuw een verkiezingsjaar. Zo een jaar gaat gepaard met enorme aandacht voor alle beleidsdomeinen. Alle toeters en bellen worden uit de kast gehaald, om kiezers in het stembokje maar het 'juiste' bolletje te laten kleuren. Natuurlijk geldt dit ook voor de kinderopvang. Tijdens verkiezingsperiodes is kinderopvang stevast een hot topic. Maar waarom eigenlijk? Wat gebeurt er zodra de stembussen sluiten? En wat gebeurt er met de politieke belangstelling die ons tijdens de campagne is beloofd?

Dat verkiezingsbeloftes niet onmiddellijk uitvoerbaar zijn, is niet abnormaal. Inmiddels zijn we een jaar verder en is **Vlaams minister van Welzijn Caroline Gennez (Vooruit)** herhaaldelijk in het nieuws gekomen met haar beleidsplannen voor de kinderopvang. Het is dan ook aangewezen om deze plannen kritisch te analyseren.

Tijdens een ministerraad begin april 2025 kondigde de Vlaamse regering de creatie aan van duizenden extra betaalbare plaatsen in de kinderopvang. In totaal zou **200 miljoen euro** worden geïnvesteerd, met als doel zowel het **aantal betaalbare opvangplaatsen te verhogen** als **extra personeel** aan te trekken. Minister Gennez spreekt in dit verband van "een historische investering in de kinderopvang, met de grootste uitbreiding van het aantal plaatsen ooit". Uit de communicatie na de ministerraad blijkt dat het beleid zich richt op de zogenoemde **drie P's: plaats, prijs en personeel**. (Arnoudt & De Wolf, 2025)

Voor de **P van plaats** voorziet men 10.000 extra opvangplaatsen. De **P van prijs krijgt** vorm doordat 4.000 van deze plaatsen niet-inkomensgerelateerd zullen zijn, terwijl 6.000 plaatsen wel inkomensgerelateerd worden georganiseerd. Daarnaast wordt ook de **kindratio** uitvoerig besproken. Die wil men verlagen van één begeleider per negen kinderen naar één per zeven. Volgens de minister is deze verlaging haalbaar. Toch is er ook een keerzijde aan dit verhaal: het welslagen van het plan staat of valt met het beschikbare aantal kinderbegeleiders. Net daar situeert zich het grootste **pijnpoint van de sector**, namelijk het **aanhoudende personeelstekort**. Bovendien kan het voorzien van 4.000 niet-inkomensgerelateerde plaatsen ertoe leiden dat een deel van de kinderbegeleiders minder zal verdienen. De vraag rijst dan ook hoe men in deze omstandigheden personeel wil blijven motiveren om te werken binnen een sector die nu al kampt met een onaantrekkelijk statuut. (Arnoudt & De Wolf, 2025) Enkele kritische bedenkingen dringen zich op. Zo wordt de derde **P, die van personeel**, in het artikel slechts vaag uitgewerkt. Op dit moment is er geen duidelijkheid over hoe de voorziene 200 miljoen euro concreet zal worden ingezet om extra personeel aan te trekken of te behouden. Evenmin is het duidelijk hoe men de beoogde verlaging van de kindratio effectief wil realiseren. Minister Gennez stelt dat dit haalbaar is, maar een onderbouwde toelichting ontbreekt. (Heylen, 2025)

Dit beeld sluit nauw aan bij de ervaringen uit het werkveld. Tijdens mijn stage bij de jeugddienst en mijn praktijkervaring als kinderbegeleider bij Stad Gent werd ik **regelmatig geconfronteerd met een te hoge kindratio**. Het kwam meermaals voor dat één begeleider verantwoordelijk was voor meer dan twintig kinderen. (BKO)

Deze kritische kanttekeningen komen ook aan bod in een ander artikel van VRT, waarin **professor Jochen Devlieghere, hoogleraar gezinspedagogiek en expert kinderopvang aan de Universiteit Gent**, aan het woord komt. Hij omschrijft de investeringen als ambitieus, maar volgens hem niet ambitieus

genoeg. Devlieghere plaatst vraagtekens bij het 'historische' karakter van de investering en suggereert dat het eerder gaat om **een correctie van een structureel tekort** dat zich al jaren opstapelt. Ook hij verwijst naar de drie P's waarop het beleid is gestoeld. (Heylen, 2025)

Wat de P van *plaats* betreft, erkent Devlieghere dat 10.000 extra opvangplaatsen een belangrijke eerste stap vormen, zeker gezien het **huidige tekort** van ongeveer **30.000 plaatsen**. Deze investering heeft bovendien een duidelijke maatschappelijke impact. Wanneer ouders geen opvangplaats vinden, zijn het vaak moeders die hun job of opleiding stopzetten. Het gebrek aan kinderopvang heeft dus verstrekende gevolgen voor gezinnen én voor de samenleving als geheel. Daarbij mag ook de praktische uitdaging van infrastructuur niet worden onderschat: het creëren van extra opvangplaatsen vereist meer dan louter bijkomende gebouwen; ook geschikte locaties en kwaliteitsvolle inrichting zijn noodzakelijk. (Heylen, 2025)

Binnen de P van *prijs* benadrukt Devlieghere het belang van **inkomensgerelateerde kinderopvang** voor de **toegankelijkheid van het systeem**. Een aanzienlijk deel van de nieuwe plaatsen zal werken met een tarief dat afgestemd is op het inkomen van de ouders, waardoor kinderopvang niet uitsluitend toegankelijk wordt voor gezinnen met een hoger inkomen. Eerdere ervaringen tonen aan dat niet-inkomensgerelateerde opvang kan leiden tot zeer hoge kosten, wat de deelname aan kinderopvang sterk beperkt. Een **inkomensafhankelijk tariefsysteem verlaagt deze financiële drempel** en bevordert **gelijke kansen** voor kinderen. Hoewel deze vorm van opvang extra overheidsmiddelen vergt, wijst onderzoek erop dat zij vaak gepaard gaat met een hogere kwaliteit, onder meer dankzij bijkomende subsidies en investeringen in pedagogische ondersteuning. Kinderopvang wordt in die context steeds vaker beschouwd als een maatschappelijke basisvoorziening, vergelijkbaar met het kleuteronderwijs. (Heylen, 2025)

Wanneer we de P van *personeel* onder de loep nemen, wordt volgens Devlieghere de zwakste schakel van het beleidsplan zichtbaar. Kinderbegeleiders behoren tot de **laagst betaalde beroepsgroepen in België**, wat in **schril contrast** staat met de **grote verantwoordelijkheid** die zij dragen. In de mastervisie¹ ontbreekt een duidelijke strategie om deze problematiek structureel aan te pakken. Het blijft onduidelijk of en in welke mate de lonen zullen stijgen, hoe men personeel wil behouden in een sector met een hoge uitval, en of er maatregelen worden voorzien met betrekking tot opleiding en professionalisering. Volgens Devlieghere zijn de voorstellen die momenteel op tafel liggen onvoldoende om het personeelstekort op lange termijn op te lossen. (Heylen, 2025)

Tot slot uit hij ook zijn **bezorgdheid over de kindratio**. Momenteel staat die op één begeleider per negen kinderen, wat volgens hem veel te hoog is. Hoewel minister Gennez belooft deze ratio tegen 2027 te verlagen naar één op zeven, wijst Devlieghere erop dat zelfs een ratio van één begeleider per vijf kinderen al kan leiden tot een daling van de opvangkwaliteit. Een effectieve verlaging van de kindratio vereist dan ook bijkomend personeel, maar hierover wordt in de mastervisie nauwelijks concrete uitwerking gegeven. (Heylen, 2025)

Voor professor Devlieghere is één conclusie duidelijk: **de werkdruk moet omlaag door de kindratio te verlagen en de lonen van kinderbegeleiders moeten omhoog**. Alleen zo kan kinderopvang opnieuw

¹ Masterplan = een groot allesomvattend plan dat uit vele verschillende onderdelen bestaat.

een aantrekkelijk beroep worden. Het tekort aan opvang treft immers niet alleen de sector zelf, maar heeft een impact op alle gezinnen in de samenleving. (Heylen, 2025)

Een blik uit het werkveld

Maar wat denkt het werkveld zelf? Tijdens mijn stage bij de jeugddienst kwam ik in contact met verschillende actoren uit het werkveld. Daarnaast beschik ik zelf over praktijkervaring als kinderbegeleider bij Stad Gent. In dit onderdeel geef ik een overzicht van hoe het werkveld de beleidsplannen percipieert en formuleer ik kritische bedenkingen bij de structurele pijnpunten die al geruime tijd aanwezig zijn binnen de kinderopvangsector.

Mezelf als kinderbegeleider

Tijdens mijn praktijkervaring als kinderbegeleider bij Stad Gent werd ik regelmatig geconfronteerd met een te hoge kindratio. Ook in de kinderdagverblijven was dit probleem zichtbaar. Wanneer er een personeelstekort was, werd geregeld een begeleider uit de buitenschoolse opvang tijdelijk ingezet om tekorten op te vangen. Daarnaast sprong ook keukenpersoneel bij om alle kinderen te kunnen verzorgen of om de groep beheersbaar te houden. Deze praktijken illustreren hoe structureel en acuut het personeelstekort in de kinderopvang reeds was.

Reeds in **2022 was de situatie nijpend voor de Vlaamse overheid**, toen onder de bevoegdheid van minister van Welzijn Wouter Beke. Op vrijdag 25 maart 2022, na een eerdere stakingsdag een week voordien, kwamen ongeveer **500 kinderbegeleiders samen aan de Stadshal in Gent om te betogen**. (Aneca, 2022) Ook ik nam hieraan deel, in mijn hoedanigheid van kinderbegeleider. Het protest was opvallend zichtbaar en ging gepaard met een duidelijke en eensgezinde boodschap vanuit het werkveld: zowel een ratio van één begeleider per negen kinderen in de kinderopvang als één per twintig in de buitenschoolse opvang is onhoudbaar.

Hoewel deze problematiek in 2022 reeds expliciet werd aangekaart, blijft zij meer dan drie jaar later grotendeels bestaan. Tot op heden **ontbreekt een structurele en afdoende oplossing** voor een probleem dat diep verankerd is in de organisatie en waardering van de kinderopvangsector.

Netwerkmoment op stage: panelgesprek Prof UGent - Sloebertuin - Schepen Jeugd Evergem

Tijdens een interactief netwerkmoment in Evergem rond kinderopvang werden drie panelleden uitgenodigd, waaronder professor Jochen Devlieghere (UGent), de bevoegde schepen van Jeugd en Kinderopvang van Evergem en de verantwoordelijke van kinderopvang De Sloebertuin. Daarnaast waren ook verschillende actoren uit het werkveld aanwezig, zoals kinderbegeleiders, verantwoordelijken en onthaalouders.

Tijdens het panelgesprek kwamen de noden en knelpunten binnen de sector uitgebreid aan bod. Zo werd aangehaald dat medewerkers in de kinderopvang vaak werkweken van **vijftig uur presteren**, terwijl de **verloning beperkt** blijft. Daarnaast werd gewezen op de **grote mate van controle** en het **gebrek aan vertrouwen** vanuit het beleid. De kwaliteit die men tracht te meten, kan volgens de aanwezigen niet worden vastgelegd aan de hand van **administratieve documenten** of momentopnames door zorginspecties. Kwaliteit situeert zich volgens hen vooral in de relatie tussen begeleider en kind en in het engagement waarmee onthaalouders hun beroep uitoefenen. Het feit dat niet alle administratieve verplichtingen steeds volledig in orde zijn, betekent volgens hen niet dat

onthaalouders hun werk onvoldoende uitvoeren. Onthaalouders gaven aan dat de administratieve last te groot is, terwijl zij zich in essentie willen focussen op de ontwikkeling en zorg van jonge kinderen. (persoonlijke communicatie, 7 oktober 2025)

Tijdens het netwerkmoment werd eveneens aangehaald dat er in Vlaanderen nog steeds een tekort is van ongeveer 30.000 opvangplaatsen. In dit kader werd gesteld dat negen op de tien moeders hun werk tijdelijk moeten stopzetten om zelf voor hun kinderen te zorgen. Dit legt een aanzienlijke druk op zowel ouders als kinderen. Bovendien draagt het **gebrek aan maatschappelijke erkenning** van de kinderopvangsector bij aan deze problematiek. (J. Devlieghere, persoonlijke communicatie, 7 oktober 2025)

Ook de gemeente Evergem engageert zich om te investeren in infrastructuur voor kinderopvang wanneer opvang bij onthaalouders thuis niet mogelijk is. Toch werd benadrukt dat de huidige starterspremie onvoldoende is en dat het voor onthaalouders financieel niet haalbaar is om bijkomende infrastructuur te huren. **Infrastructuur alleen volstaat echter niet** om de problemen in de sector op te lossen. Ook kinderbegeleiders in Evergem benadrukten dat er niet alleen in gebouwen, maar ook in **personeel moet worden geïnvesteerd**. Zij worden dagelijks gecontacteerd door ouders die op zoek zijn naar opvang en ervaren van dichtbij hoe collega's noodgedwongen hun werking stopzetten, terwijl er nauwelijks nieuwe initiatieven bijkomen. (persoonlijke communicatie, 7 oktober 2025)

Professor Devlieghere lichtte toe waarom structurele veranderingen in de kinderopvang tot op heden uitblijven. Volgens hem is er nood aan een **minister voor het jonge kind**, naar Scandinavisch voorbeeld. In die landen heeft een dergelijk hervormingsproces ongeveer vijftien jaar in beslag genomen, maar het ouderschap en de kinderopvang zijn er vandaag beter georganiseerd. Er is sprake van een **doorgaande lijn van baby tot kleuter**, met warme en zorgzame overgangen. Indien hij een volledig blanco beleidskader voor 2035 zou mogen uittekenen, pleit Devlieghere voor een **geïntegreerde voorschoolse kinderopvang** voor kinderen van 0 tot 6 jaar, in nauwe samenhang met ouderschap. Daarnaast ziet hij kinderopvang ook als een sociale ontmoetingsplaats. Een latere instapleeftijd in de kinderopvang zou ouders toelaten meer tijd door te brengen met hun pasgeboren kind, zonder negatieve financiële gevolgen. (J. Devlieghere, persoonlijke communicatie, 7 oktober 2025)

De verantwoordelijke van kinderopvang De Sloebertuin sloot zich grotendeels aan bij deze visie en pleitte eveneens voor meer keuzevrijheid voor ouders, wat de druk op gezinnen zou kunnen verlagen. De schepen van Jeugd daarentegen legde de nadruk op het vrijmaken van bijkomende middelen voor infrastructuur. Hoewel hij aangaf de job van kinderbegeleiders te willen erkennen, bleef het onduidelijk op welke manier dit concreet vorm zou krijgen. (persoonlijke communicatie, 7 oktober 2025)

Dit illustreert mogelijk een **fundamenteel spanningsveld** binnen de sector: **professionals die dagelijks in de kinderopvang werken, ervaren andere noden dan beleidsmakers die op een hoger niveau beslissingen nemen**. Mensen uit het werkveld geven aan dat oplossingen verder moeten gaan dan louter infrastructurele investeringen. Hoewel beleidsmakers zich hier deels van bewust lijken te zijn, blijft het onduidelijk hoe zij structureel werk willen maken van het aanpakken van de kindratio en de hoge werkdruk bij personeel.

Dat veel mensen onvoldoende zicht hebben op de realiteit binnen de kinderopvangsector werd eveneens duidelijk tijdens de **Week van de Kinderopvang 2025**. Enkele bekende Vlamingen namen deel aan uitdagingen om zelf in de kinderopvang aan de slag te gaan, wat niet altijd succesvol verliep. De Universiteit Gent pleitte in dat kader voor meer aandacht en waardering voor de pedagogische rol van kinderbegeleiders, al kan gesteld worden dat deze waardering in de praktijk nog onvoldoende tot uiting komt. (Van Orshaegen, 2025)

Wat is de uitdaging voor het sociaal werk?

De uitdaging voor het sociaal werk is om breder te kijken naar wat kinderopvang allemaal inhoudt. De uitdaging voor het sociaal werk bestaat erin om kinderopvang in een bredere context te benaderen. Kinderopvang is niet langer uitsluitend een voorziening waar kinderen worden opgevangen zodat ouders kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt. Ze vervult ook een belangrijke **sociale en pedagogische functie**. Deze bredere invulling van kinderopvang verdient **expliciete aandacht**, aangezien kinderopvang een cruciale rol speelt in de ontwikkeling van jonge kinderen en bijdraagt aan **het vormen van de burgers van morgen**.

Daarnaast is het belangrijk dat het beleid zich niet uitsluitend richt op infrastructuur. Er is nood aan een **brede beleidsmatige reflectie** over waar **de knelpunten binnen de kinderopvang** zich bevinden. In het bijzonder vraagt de waardering van het beroep en de ondersteuning van medewerkers om gerichte aandacht. De vraag hoe kinderbegeleiders versterkt kunnen worden in hun professionele rol is daarbij essentieel, zeker in het licht van de hoge uitval binnen het beroep.

De hoge werkdruk komt in dit kader herhaaldelijk naar voren. De kwaliteit binnen de kinderopvang wordt vandaag vaak afgemeten aan administratieve verplichtingen en strenge controles, wat leidt tot een **toenemende papierlast**. Hierdoor dreigen kinderbegeleiders het wezenlijke hart van hun beroep te verliezen. Ook de kindratio vormt al jarenlang een structureel probleem waarvoor geen eenduidige oplossing bestaat en verdient daarom een **kritische herziening**. De kindratio alleen volstaat immers niet om de kwaliteit van kinderopvang te waarborgen.

Tot slot is het tekort aan opvangplaatsen – momenteel geschat op ongeveer 30.000 – een belangrijk aandachtspunt. Hoewel **investeringen in infrastructuur** dit probleem deels kunnen opvangen, is een gelijkaardige **inzet noodzakelijk voor het personeel**. Zonder voldoende en goed ondersteunde kinderbegeleiders blijft een **duurzame en kwaliteitsvolle kinderopvang** immers onmogelijk.

Bronvermelding

- Agentschap Opgroeien. (z.d.). *Kinderopvangbeleid in Vlaanderen en Brussel*. Opgroeien. Geraadpleegd op 5 januari 2026, van <https://www.opgroeien.be/aanbod/kinderopvang/vlaams-en-lokaal-beleid/kinderopvangbeleid-vlaanderen-en-brussel#toc-de-drie-maatschappelijke-functies-van-kinderopvang>
- Acenca, L. (2022). *500 begeleiders van kinderopvang en crèches protesteren in Gent: "Te hoge werkdruk, te weinig waardering"*. Vrt. Geraadpleegd op 17 januari 2026, van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/03/25/begeleiders-van-kinderopvang-en-creches-protesteren-aan-de-stads/>
- Arnoudt, R., & De Wolf, L. (2025). *Vlaamse regering kondigt "duizenden extra betaalbare plaatsen in de kinderopvang" aan*. Vrt. Geraadpleegd op 17 januari 2026, van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/04/04/vlaamse-regering-kondigt-duizenden-extra-betaalbare-plaatsen-in/>
- Benali, A. (2022). *Kinderopvang is meer dan haar economische functie*. Vlaams ABVV. Geraadpleegd op 8 januari 2026, van <https://www.vlaamsabvv.be/abvv-experten/opiniestuk/combinatie-gezinarbeid/kinderopvang-meer-dan-haar-economische-functie>
- De Graeve, R., & Joosen, G. (2019). *Een eeuw lang adviseren, wegen en vaccineren: Kind en Gezin viert 100e verjaardag*. Vrt. Geraadpleegd op 8 januari 2026, van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/09/12/100-jaar-kind-en-gezin/>
- Departement Cultuur, Jeugd en Media. (z.d.). *Kinderrechtenverdrag*. Vlaanderen.be. Geraadpleegd op 21 januari 2026, van <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/jeugd/vlaams-jeugd-en-kinderrechtenbeleid/kinderrechten/kinderrechtenverdrag>
- Develtere, L. (2023). *Kinderopvang: 'Meer dan een plek om je kind te parkeren terwijl je werkt'*. Sociaal.net. Geraadpleegd op 8 januari 2026, van <https://sociaal.net/achtergrond/kinderopvang-meer-dan-een-plek-om-je-kind-te-parkeren-terwijl-je-werkt/>
- Heylen, K. (2025). *Zijn Vlaamse investeringen in kinderopvang "historisch"? "Ze zijn ambitieus, maar nog niet genoeg"*. VRT. Geraadpleegd op 17 januari 2026, van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/04/06/professor-analyseert-historische-investeringen-in-kinderopvang>
- Ide, C. (2019). *Tijdslijn*. Digisprong. Geraadpleegd op 4 januari 2026, van <https://digisprong.be/h5p/index.php/2019/01/17/tijdslijn-2/>
- Kind en Gezin. (z.d.). *Oriëntatie in de kinderopvang*. Wingkind. Geraadpleegd op 4 januari 2026, van https://leer.wingkind.be/wp-content/uploads/2024/02/Module_Orientatie-in-de-kinderopvang.pdf
- Steyaert, J. (2009). *1845 Eerste kinderdagverblijf*. Canon Sociaal Werk. Geraadpleegd op 4 januari 2026, van <https://canonsociaalwerk.eu/nl/detail/7>

Van der Mespel, S. (2020). *'Kinderopvang is meer dan een babysit voor de arbeidsmarkt'*. Sociaal.net. Geraadpleegd op 8 januari 2026, van <https://sociaal.net/opinie/kinderopvang-is-meer-dan-een-babysit-voor-de-arbeidsmarkt/>

Van Orshaegen, I. (2025). *Leerstoel Kinderopvang van de UGent pleit voor meer aandacht en waardering voor pedagogische rol van kinderbegeleiders*. Geraadpleegd op 17 januari 2026, van <https://pressroom.talkie.be/leerstoel-kinderopvang-van-de-ugent-pleit-voor-meer-aandacht-en-waardering-voor-pedagogische-rol-van-kinderbegeleiders>